

ภาพกิจกรรมอุทฺหารเรือท่านที่ ๑ : ของขวัญล้ำค่าในปีที่ ๑๓๑ ของการสถาปนา คุณค่าที่อยู่เหนือข้อจำกัดของเวลาและสถานที่

ในสมัยที่เรายังเล็ก อ่านหนังสือไม่ได้กระทั่งยังพูดเป็นประโยคไม่ได้นั้น การเรียนรู้แรกที่ทำให้เราเข้าใจความหมายของคำต่าง ๆ ก่อนความสามารถสะกดตัวอักษร คือ การเชื่อมโยงคำที่พ่อแม่เพียรสอนคำนั้นกับภาพ ไม่ว่าจะภาพที่เห็นนั้นจะเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว สิ่งพิมพ์ ภาพเขียน หรือภาพถ่าย

มากกว่าการเรียนรู้เรื่อง คำ ในเวลาต่อมา เรื่องราวของครอบครัวก่อนที่จะมาเป็นตัวเราในวันนี้ มักจะถูกเชื่อมโยงด้วยคำบอกเล่า แต่สิ่งที่จะทำให้คำบอกเล่านั้นมีชีวิตราวกับเป็นภาพยนตร์สักเรื่องที่ชวนติดตาม และเป็นจินตภาพให้จดจำ จินตนาการร้อยเรียงเรื่องราวของวงศ์ตระกูลฝังไว้ในความทรงจำ ตลอดจนความประทับใจ

ที่สามารถเล่าต่อให้ลูกหลานได้ไม่รู้เบื่อ มักจะเป็นภาพเหตุการณ์สำคัญ ๆ ของครอบครัว ค่อย ๆ ย้อนกลับไป เช่น รูปตัวเราเมื่อแรกเกิด รูปวันแต่งงานของพ่อแม่ รูปพ่อแม่ตอนเป็นเด็ก รูปปู่ย่าตายาย รูปท่านทั้งหลายตอนที่ยังหนุ่มสาว หรือไกลไปถึงรูปคุณทวด

มนุษย์ทุกคนล้วนมีรากเหง้า ที่มา อาจมีทั้งความคล้ายความต่าง แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ยิ่งเวลาในชีวิตผ่านไปนานเท่าไร เรื่องราวที่บอกเล่า “ความเป็นเรา” ก็ยิ่งมากมายขึ้นเท่านั้น และในอีกนัยหนึ่ง “ความเป็นเรา” เป็นสิ่งสะท้อน “คุณค่าแห่งเรา” อย่างมีอาจแยกออกได้

ไม่ต่างจากครอบครัว

ในสภาพแวดล้อมทางสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามพลวัตของความรู้ และเทคโนโลยี ในทุกมิติของชีวิตที่จะเกิดขึ้นในอนาคต “รากแก้ว” ของครอบครัวจะช่วยให้เรายืนหยัดอยู่ได้ และพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีทิศทาง วัฒนธรรมองค์กรคือรากแก้ว คือความมั่นคงแห่งตัวตนที่เป็นแกนสำคัญให้เราพร้อมเสมอกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่

ส่วนหนึ่งของการสร้าง และส่งต่อวัฒนธรรมองค์กร

บางภาพในเวลาต่อมาเมื่อเราโตขึ้น จึงอาจรวมความหมายไว้มากกว่า ๑ คำ

พี่น้องเล็ก ๆ ที่หมุนขบขับเคลื่อนให้เครื่องจักรทำงานได้ต่อเนื่องและราบรื่นนั้นล้วนมีความสำคัญ เฉกเช่น บุคลากรทุกระดับในองค์กร ที่ต่างใช้เวลากว่า ๒,๐๐๐ ชั่วโมงต่อปี หรือใช้เวลา ๑ ใน ๔ ของช่วงชีวิตการรับราชการที่เราต้องอยู่ร่วมกันในหน่วยงาน มีปฏิสัมพันธ์และปฏิบัติงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ และสำหรับหลายคนที่อาจใช้เวลามากกว่าช่วง ๑ ใน ๔ นั้นคิดถึงเรื่องของการงานโดยมีอาจแยกขาดจากชีวิตทั่วไปได้อย่างชัดเจน จึงสามารถกล่าวได้ว่า ที่ทำงาน หน่วยงาน เพื่อนร่วมงาน จึงมีความสำคัญต่อชีวิตเสมือนเป็น “บ้านและครอบครัว” ของเราด้วยเช่นกัน

จากที่มานั้นหลายหลายเมื่อก้าวเข้าสู่ “ครอบครัวการทำงาน” สิ่งสำคัญอีกสิ่งที่สามารถยึดโยงบุคลากร หรือพี่น้องเล็ก ๆ ขององค์กรให้สอดประสานกันได้อย่างลึกซึ้ง และเป็นพลังแท้จริงที่ขับเคลื่อนจากภายในของแต่ละบุคคลสู่มวลรวม เป็นสิ่งที่ไม่อาจเห็นได้ชัดเจนเท่ากับโครงสร้างทั้งด้านองค์วัตถุ หรือโครงสร้างทางการบริหาร แต่กลับเป็นสิ่งที่สัมผัสได้ด้วยบรรยากาศแวดล้อมที่แทรกซึมเป็นหนึ่งในเนื้อเดียวกับตัวตนของเรา และหล่อหลอมเราตลอดทุกวันนี้คือ วัฒนธรรมองค์กร (Organization Culture) ที่คอยผลักดันแนวคิด และทิศทางให้กับองค์กรโดยผ่านทางกลไกของบุคลากรที่ได้ซึมซับรับวัฒนธรรมนั้น วัฒนธรรมองค์กรยังมีความเกี่ยวพันลึกซึ้งกับความจงรักภักดี ความผูกพันต่อองค์กร อีกทั้งยังสืบสานและต่อยอดไปยังรุ่นสู่รุ่น จากหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมองค์กรคือ คุณค่าองค์กร (Core Value) ที่เกิดจากการสังสมบ่มเพาะ คำสั่งสอน คำแนะนำ อันเกี่ยวข้องกับหลักการทฤษฎี รวมไปถึงสภาพแวดล้อมในอดีต หรือบทเรียนทางประวัติศาสตร์ การทดลอง และการปฏิบัติ ที่ประกอบไปด้วยความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ พัฒนาเป็นหลักนิยม (Doctrine) ซึ่งเป็นสิ่งที่เราเชื่อและยอมรับ อันถือเป็นแก่นวิีคิด อย่างไรก็ตามองค์กรย่อมประกอบไปด้วยหน่วยย่อยลงมาตามลำดับชั้น จนถึงหน่วยย่อยสุดท้ายคือ ตัวบุคลากร การสร้างค่านิยมร่วม (Share Values) ให้แก่ทุกหน่วยย่อยจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนภาพของวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิด การตัดสินใจ การปฏิบัติของบุคลากรที่มีผลต่อการบริหาร พัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงองค์กร นอกเหนือไปจากกฎระเบียบที่ยึดถือปฏิบัติโดยทั่วไป

เกิดจากการรับรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเป็นมา เมื่อเกิดความเข้าใจว่าองค์กรเกิดขึ้นด้วยอุดมการณ์ ความตั้งใจแบบใด ความมุ่งมั่นภาคเพียรของบรรพบุรุษ ก่อนที่จะมีวันนี้ต้องผ่านอะไรมาบ้าง ประวัติศาสตร์จึงไม่ใช่สิ่งที่บันทึก หรือจารึกไว้เท่านั้น แต่เป็นกระบวนการ สำคัญที่จะทำให้เราสามารถเข้าใจปัจจุบัน และมองเห็น จุดร่วมและตระหนักในความสำคัญของตนเองใน แนวทางการทำงานได้อย่างแจ่มชัด ผลักดันให้เกิดความ กระตือรือร้นที่จะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในทุก ระดับขององค์กร อันเป็นรากฐานที่ดีของการสร้างสรรค์ อนาคตอย่างมีเป้าหมาย

การขนย้ายข้าวของจากบ้าน ถิ่นอาศัย มักทำให้เรา ได้พบสิ่งที่ขาดหาย

การย้ายที่ตั้งกองบังคับการกรมอุทการเรือ ทำให้ เราต้องปรับย้ายภาพอดีตเจ้ากรมอุทการเรือ อันเป็น สัญลักษณ์ที่บอกเล่าเรื่องราวความภาคภูมิใจในห้วงเวลา ต่าง ๆ ของ “อุเรื่อหลวง” หรือ “กรมอุทการเรือ” ที่ประดับเรียงรายอยู่ภายใน “ห้องชุมพรเขตอุดมศักดิ์” กองบังคับการ กรมอุทการเรือ ณ ถนนอรุณอมรินทร์ แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ไปยัง ที่ตั้งใหม่ทำให้เราพบว่าสิ่งที่ขาดหายมาเป็นระยะเวลา นานกว่า ๑๓๐ ปี คือภาพของพันเอกพระอรุณพลาภิบาล (ทัต) ผู้ดำรงตำแหน่งเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ที่ปรากฏอยู่เพียงนาม

ด้วยความใส่ใจ และให้ความสำคัญกับเกียรติภูมิ

ของกรมอุทการเรือ คณะผู้บังคับบัญชากรมอุทการเรือ จึงได้หารือกัน และมีสิ่งการที่ประชุมหน่วยขึ้นตรง กรมอุทการเรือ ครั้งที่ ๘/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๓ “ให้กองจัดการ กรมอุทการเรือ ดำเนินการ สืบค้นภาพถ่ายของเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ เพื่อนำ มาติดตั้งในห้องประชุม ๑ กองบังคับการ กรมอุทการเรือ ทำเรือจุกเสม็ด สัตหีบ ชลบุรี ให้เรียบร้อย”

คณะบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับนาวาเอก พระสุนทรนุกิจปริชา (ทัต ทัศนารมย์) เจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ได้เดินทางมาพบกัน ณ โรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์) เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๓ ทำให้ เรื่องราวของบรรพบุรุษที่เคารพจากทุกส่วนที่ต่างมีแง่มุมที่ขาดหายไป ได้ถูกนำมาเชื่อมโยง และเกิดภาพที่ชัดเจนสมบูรณ์ขึ้นได้ในที่สุด (จากซ้ายไปขวา) คุณกฤษฎา ทัศนารมย์ (หลานทวด) คุณอภิรักษ์ ทัศนารมย์ (หลานปู่) นาวาเอก ไกรสิทธิ์ वासสิทธิ ผู้อำนวยการกองจัดการ กองบังคับการ กรมอุทการเรือ อาจารย์พัชรินทร์ เทพสาร ผู้อำนวยการโรงเรียนสายไหม (ทัศนารมย์อนุสรณ์)

กรมอุทการเรือ เป็นหน่วยงานทางเทคนิคของกองทัพเรือ ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการซ่อม สร้าง ดัดแปลง ทดสอบ วิจัยและพัฒนา เกี่ยวกับเรือ อากาศยาน ยานรบ และอุปกรณ์การช่างที่เกี่ยวข้อง การส่งกำลังพัสดุสายช่าง ตลอดจนให้การฝึกและศึกษาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตามหลักฐานปรากฏ หมายเหตุแห่งการสถาปนากรมอุทการเรือ เดิมคือ “อุเรื่อใต้วัดระฆัง” ที่ตั้งอยู่บนเนื้อที่ราว ๔๐ ไร่ ทางทิศใต้ของวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร ต่อเนื่องกับเขตพระนิเวศน์เดิมของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ เมื่อครั้งยังเป็นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก เป็นอุเรื่อที่ทำหน้าที่สร้าง ซ่อมเรือมาตั้งแต่ประเทศสยามมีกำลังรบทางเรืออย่างเป็นทางการในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ครั้นกาลต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เมื่อมีเรือกลไฟขนาดใหญ่ใช้ในราชการจำนวนมากขึ้น จึงโปรดฯ ให้สร้างเป็นอุเรื่อไม่ขนาดใหญ่ เสด็จพระราชดำเนินประกอบพิธีเปิด “อุเรื่อหลวง” เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ.๒๔๓๓

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาจาก “อุเรื่อหลวง” สู่ “กรมอุทการเรือ” ได้มีพัฒนาการทั้งด้านองค์ความรู้ องค์บุคคล ในทุกมิติที่ทำให้ เรือพร้อม ตลอดจนการสนับสนุนทางด้านเทคนิคสนองต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรืออย่างต่อเนื่อง

ใน พ.ศ.๒๕๖๓ ปีที่ ๑๓๐ ของกรมอุทการเรือ นับเป็นห้วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงตามยุทธศาสตร์ กรมอุทการเรือได้ย้ายกองบังคับการ จากที่ตั้งเดิมของอุเรื่อหลวงมายังพื้นที่ อาเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี อย่างสมบูรณ์ภายใต้การบังคับบัญชาของ พลเรือโท วรรณ สุขชัย เจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๕๓

การเพิ่มเติม “รากแก้วกรมอุทการเรือ” ด้วยการตามหาภาพที่หายไปของ “ปฐมบรรพบุรุษแห่งอุทการเรือหลวง : พันเอก พระอรสมพลาภิบาล (ทัต)” จึงเริ่มต้นขึ้น

ทีมงานกองจัดการฯ ได้รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ของร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของกรมอุทการเรือเริ่มต้นจากหนังสือ ๑๐๐ ปี กรมอุทการเรือที่ระบุไว้ว่า “ก่อนเปิดอุทการเรือหลวงในปี พ.ศ.๒๔๓๓ กิจการฝ่ายอุทการเรือ เรียกว่า กรมอุทการเรือ มีนายพันเอก พระอรสมพลาภิบาล (ทัต) เป็นผู้บังคับบัญชาฝ่ายอุทการเรือ ในระยะนี้ขุนพรหมรักษา (กร หงสกุล) ได้มาช่วยดูแลการสร้างอุทการเรือ และต่อมาก็ได้มาทำหน้าที่แทนพระอรสมพลาภิบาล ซึ่งย้ายไปประจำกรมกลางกรมอุทการเรือ ในตำแหน่ง “นายเวรใหญ่อุทการเรือ” ประกอบกับต้นแบบการตามหาภาพที่หายไปของคุณครู พลเรือตรี กรีธา พรธนะแพทย์ ที่ได้เขียนเรื่องไว้ในนิตยสารนาวิกศาสตร์ ฉบับเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๔๘ เรื่อง “นาวาเอก วิลเลียม เทรล เจ้ากรมอุทการเรือคนที่ ๓” และฉบับเดือนมกราคม พ.ศ.๒๕๕๐ เรื่อง “นาวาโท อีวินซี เจ้ากรมอุทการเรือคนที่ ๔” มาเป็นแนวทางในการตามหาภาพของ พันเอก พระอรสมพลาภิบาล (ทัต)

ประวัติศาสตร์ยังคงมีชีวิตอยู่เสมอ トラบใดที่การสืบค้นข้อมูล หลักฐานทางประวัติศาสตร์นำมาสู่การร่างภาพของเรื่องราวในอดีตให้ค่อย ๆ แจ่มชัด นับเป็นความโชคดีที่กองจัดการฯ เป็นหน่วยงานที่เชี่ยวชาญและเพียงพอไปด้วยบุคลากรที่มีความสามารถด้านข้อมูลสารสนเทศ ความตระหนักรู้ในการใช้ข้อได้เปรียบของข้อมูลจำนวนมาก จากจิ๊กซอว์ชิ้นเล็ก ๆ นำมาสืบค้นจากคำสำคัญ “พระอรสมพลาภิบาล (ทัต)” ได้พบว่าท่านเจ้ากรมอุทการเรือลำดับที่ ๑ มีผลงานการประพันธ์โคลงเฉลิมพระเกียรติยศพระเจ้าเอกทัศ พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ ในกลอนจารึกแต่งประทีปที่บางปะอิน และวชิรญาณสุภาษิต ต่อเนื่องด้วยข้อมูลสำคัญคือ ประวัติและเส้นทางมารับราชการ

จากเว็บไซต์ “นามานุกรมวรรณคดีไทย” และได้ทราบว่าตระกูลของท่านได้รับพระราชทานนามสกุล “ทัสนารมย์” จากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ จากเว็บไซต์ “พระราชวังพญาไท” และจากชื่อสกุลนี้ นำไปสู่การได้สัมผัสเรื่องราวแห่งตัวตนของท่านเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ที่มีมากกว่าข้อมูลเกี่ยวกับยศ บรรดาศักดิ์ ราชทินนาม และตำแหน่งในกองทัพเรือ

ร.ท.จิรวิทย์ สุนทร ทีมงานกองจัดการ กรมอุทการเรือ ผู้เชื่อมโยงข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตย้อนสู่การตามหาบุคคลในประวัติศาสตร์ นำเสนอวิธีการสืบค้น จนทำให้ทีมกรมอุทการเรือได้มาพบกับทายาทของ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต ทัสนารมย์) อดีตเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑

คุณภุชญา ทัสนารมย์ (หลานทวด) ของ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต ทัสนารมย์) เจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ผู้ได้เปิดโอกาสให้ทีมกรมอุทการเรือ ได้ร่วมเดินทางย้อนอดีตรับฟังเรื่องราวของคุณปู่ทวดจากความทรงจำของคุณอาอภินันท์ ทัสนารมย์ (หลานปู่)

จากคำสำคัญ “ทัสนารมย์” เชื่อมโยงไปสู่เฟซบุ๊ก และเว็บไซต์ของโรงเรียนสายไหม (ทัสนารมย์อนุสรณ์) ทำให้ทีมกองจัดการฯ ทราบว่า นาวาเอก พระสุนทร

นุกิจปรีชา (ทัต ทัสนารมย์) (ซึ่งเป็นนามสอดคล้อง ถูกต้องตามหลักฐานอื่นเกี่ยวกับยศ และตำแหน่งของท่านเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑) และนางสุนทรานุกิจปรีชา (สาย ทัสนารมย์) เป็นผู้ก่อตั้งโรงเรียนสายไหม เพื่อเป็นอนุสรณ์ นางสาวสังวาลย์ ทัสนารมย์ (บุตรี) ได้สร้างรูปหล่อของท่านทั้งสองขึ้น และกรุงเทพมหานครได้อนุมัติให้นำมาตั้งไว้ ณ โรงเรียนสายไหม และจากการติดต่อไปยังโรงเรียนสายไหม (ทัสนารมย์อนุสรณ์) ทำให้ได้พบกับคุณกฤษฎา ทัสนารมย์ (หลานทวด) และคุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ (หลานปู่) ของนาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต) (ตำแหน่งสูงสุดในชีวิตราชการของท่านเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑

คุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ (หลานปู่) ของ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต ทัสนารมย์) เจ้ากรมอุทการเรือลำดับที่ ๑

ความปลื้มปิติในน้ำเสียงจากคำบอกเล่าของคุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ หลานปู่ของนาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต) หรือ พันเอก พระอรสมพลาภิบาล (ทัต) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ยังคงไม่จางหายไป

จากการที่ทีมงานกองจัดการฯ ได้สืบค้นและเชื่อมโยงข้อมูลจนสามารถนัดหมายเข้าพบทายาทถึง ๒ รุ่น คือ คุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ (หลานปู่) และคุณกฤษฎา

ทัสนารมย์ (หลานทวด) เพื่อขอสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเพิ่มเติม และขอความอนุเคราะห์ภาพถ่ายของเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ตามที่ได้รับมอบหมายในวันอังคารที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๓ เวลา ๑๐๐๐ ณ โรงเรียนสายไหม (ทัสนารมย์อนุสรณ์)

(หมายเหตุจากผู้เขียน : หลังจากวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๓ ทางโรงเรียนสายไหมจึงได้ทำการเปลี่ยนคำว่า “ทัสนารมย์อนุสรณ์” จากอักษร “ศ” เป็น “ส” ตามคำยืนยันของคุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์)

โดยทางทายาท คุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ (หลานปู่) ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์ จากเรื่องเล่าของครอบครัวและความทรงจำของท่านไว้ว่า

“คุณปู่ทัต หรือ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา เป็นบุตรของพระอรสมพลาภิบาล (รีน) เดิมบ้านอยู่แถววัดเครือวัลย์วรวิหาร สมัยหนุ่มฉกรรจ์นั้นชอบว่ายน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ว่ายน้ำเก่ง คล่องแคล่ว และได้รับราชการเป็นทหาร ต่อมาสมรสกับคุณย่าสาย (นามสกุลเดิม นครานนท์) จึงย้ายไปอยู่แถวถนนพระอาทิตย์”

แม้เมื่อคุณอภิรักษ์เกิด คุณปู่ทัตจะสิ้นแล้ว แต่เรื่องราวเกี่ยวกับคุณปู่ที่ได้รับฟังจากคุณพ่อเฉลิม ทัสนารมย์ (บุตรชายคนรอง) คุณอาหญิง สังวาลย์ ทัสนารมย์ (บุตรสาวคนสุดท้อง) ตลอดจนข่าวของสิ่งต่างๆ ของคุณปู่ที่คุณอภิรักษ์ได้พบเห็น สัมผัสด้วยตนเอง ณ บ้านถนนพระอาทิตย์ ตลอดจนประสบการณ์วัยเด็กที่ได้พบเห็นคุ้นเคยกับเหล่าทหารเรือยังคงประทับอยู่ในความทรงจำ โดยเฉพาะความภาคภูมิใจที่คุณปู่เป็นนายทหารเรือมียศถึงนาวาเอก อีกทั้งเคยตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรป ยิ่งทำให้รู้สึกรัก เคารพคุณปู่ทัตเป็นอย่างมาก

“เดิมไม่ทราบเลยว่าคุณปู่ท่านเป็นเจ้ากรมอุทการเรือคนแรก ทราบแต่เพียงบรรดาศักดิ์และยศทหารเรือ แต่ที่รู้แน่และเป็นที่ภาคภูมิใจของเรา คือ ท่านเป็นราชองครักษ์ของรัชกาลที่ ๕ และได้ตามเสด็จประพาสยุโรป.....แล้วก็ทางด้านกรต่อเรือการทำเรือ ผมว่าเป็นความภาคภูมิใจอย่างยิ่งเพราะเมื่อรู้ว่าคุณปู่ท่านได้เคยเป็นเจ้ากรมคนแรก ท่านคงได้วางรากฐานอะไรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาในเรื่องการสร้างเรือ การซ่อมเรืออะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ก็เป็นความภูมิใจอย่างหนึ่งภูมิใจอย่างยิ่งด้วย”

ภาพสเก็ทซ์ แม่น้ำเจ้าพระยามุมมองจากทางด้านทิศเหนือของพระบรมมหาราชวัง ประมาณปี ค.ศ.๑๘๙๖ คาดว่าเป็นเขตพื้นที่ต่อเนื่องมายังทำพระอาทิตย์ (ผู้เขียน) ไกลออกไปทางด้านฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเป็นพระปรางค์วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ปรากฏเห็นปล่องควันที่รั้งไว้กับหุ่นเป็นแนวแบ่งเขตก่อนที่บริเวณฝั่งพระบรมมหาราชวังจะเป็นที่จอดทอดสมอ ในเวลาต่อมาภาพทิวทัศน์ลักษณะนี้ที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ก็จะเห็นเรือกลไฟมากมายมาแทน ภาพจาก <http://www.thailaws.com/download/thailand/veniceofeast.pdf>

ตามเสด็จฯ ประพาสยุโรป พ.ศ.๒๔๔๐

“บ้านที่ถนนพระอาทิตย์เป็นเรือนไม้สัก ใหญ่มาก ได้ถุนสูง ที่ได้ถุนนี้เป็นที่เก็บเรือซึ่งดูแล้วน่าจะเป็นเรือประจำตำแหน่งของคุณปู่ เพราะลำใหญ่พอสมควร มีแก่งเรือ และมีฝีแจวถึง ๔ คน ด้านหน้า ๒ ด้านหลัง ๒ เมื่อขึ้นจากท่าพระอาทิตย์จะมีรถลากเรือเข้าไปเก็บในบ้าน ประตูบ้านใหญ่มากเรือเข้าได้”

“เรือนใหญ่ที่เราเรียกกันว่า เรือนหอ มีหน้ามุขออกมา ตรงส่วนนี้ขึ้นเป็นห้องใหญ่มาก เราเรียกกันว่าห้องพัสดุ เก็บของมากมาย มีข้าวของที่คุณปู่ซื้อมาจากยุโรปเมื่อครั้งตามเสด็จในหลวงรัชกาลที่ ๕ ประพาสยุโรปเมื่อปี พ.ศ.๒๔๔๐ เท่าที่เคยเห็นของต่าง ๆ นี้สวยงามแปลกตา ไปหาดูที่ไหนก็ไม่มีเหมือน เป็นต้นว่า กระจกบานใหญ่ สูงจากพื้นเกือบจรดเพดานสวยงาม และมีกระจกบานเล็กคล้ายเป็นชุดเข้ากัน มีนาฬิกา ชุดรับแขก ชุดเครื่องเรือน ของใช้ต่าง ๆ ไม่รู้ขึ้นมาอย่างไรมากมาย สมัยก่อนขนมาทางเรือ คุณปู่เป็นคนซื้อ คุณย่าเป็นคนจัดสวยมากครับ แล้วบ้านเราเนี่ยมีหน้ามุขสำหรับรับแขก

นิมนต์พระมาสวด เลี้ยงพระ เราจะมืงานประจำปี อยู่เสมอคืองานสารทไทย นอกจากนี้เมื่อชาวบ้านแถวนั้น จะมีพิธีแต่งงาน พิธีบวช พิธีอะไร เราก็จะให้มาทำพิธีที่บ้านเราได้ ไม่เคยคิดค่าใช้จ่ายอะไร ชาวบ้านก็เลยรักคุณปู่คุณย่ามากครับ”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงฉายร่วมกับพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ ๒ และพระราชวงศ์โรมานอฟของรัสเซียอย่างเป็นทางการในคราวเสด็จประพาสยุโรป ร.ศ.๑๑๖ (พ.ศ.๒๔๔๐) ภาพจาก https://www.silpa-mag.com/history/article_34538

“ที่นี้ตอนคุณปู่ตามเสด็จฯ ไปยุโรป คุณปู่ได้ทำแหวนเป็นสัญลักษณ์ของคุณปู่ไม่เหมือนใคร แกะสลักที่อังกฤษนะครับ หัวแหวนเป็นตัวอักษรคำว่า “ตัด” มีสัญลักษณ์ปีมะเส็งอยู่ด้านบน ตัวแหวนนี้เป็นทองแข็งสวยมากครับ วงไม้ใหญ่ สมัยก่อนนี้หนังสือราชการที่ออกจากหัวหน้าหน่วยจะต้องมีสัญลักษณ์ของหัวหน้าส่วนราชการคนนั้น จะหยอดครั่งลงบนหนังสือ พอจวนจะแห้ง ก็จะเอาหัวแหวนนี้กดประทับลงบนครั่ง คุณปู่ใช้สัญลักษณ์บนแหวนนี้เป็นตราประทับ”

“แหวนวงนี้ตกทอดกันมาเรื่อยๆ และผมเป็นคนสุดท้ายที่ได้มา แต่เสียดายที่มีเหตุให้แหวนได้หายไป ผมสั่งทำใหม่ช่างคนไทยก็ทำได้ไม่เหมือน”

สายเลือดทหารเรือ

และเรื่องราวต่าง ๆ ในความทรงจำ ยังพาให้เราได้จินตนาการเห็นภาพชีวิตของบรรพบุรุษทหารเรือ เมื่อกว่า ๘๐ ปี ที่ผ่านมา

“ผมมักจะคุยกับเพื่อนว่า ปู่ฉันนี้เป็นนาวาเอกนะ

ผมถึงรักทหารเรือมาตั้งแต่นั้น คือ มั่นคล้าย ๆ เป็นสายเลือดว่าทหารเรือนี้เป็นสิ่งที่เราชอบ เรารัก”

“ตอนเด็ก ๆ สัก ๓ - ๔ ขวบ คุณพ่อผมทำร้านค้าเหมือนร้านชำให้คุณยายของผมมาอยู่ และค้าขายบ้านและร้านของเราอยู่ตรงข้ามกับท่าเรือพระอาทิตย์ สมัยก่อนเรือรบจอดอยู่ในแม่น้ำเจ้าพระยาทั้งนั้นเลยครับ เวลาทหารเรือขึ้นฝั่งส่วนใหญ่ก็มาขึ้นฝั่งพระนครเพราะเจริญกว่าทางฝั่งธน ก็จะมาขึ้นตรงท่าพระอาทิตย์ ตรงที่บ้านเราเพื่อจะเดินไปบางลำภูหรือไปสนามหลวง และบางคนก็จะมาซื้อของที่ร้านก็มักจะเจอผมนี่นั่งจุ่มปุ๊กห่อผ้าขนหนู เพราะคุณยายอาบน้ำให้เสร็จก็ให้นั่งเล่นอยู่กลางร้านบังเอิญผมจะผิวขาวหน้าตาจิ้มลิ้ม ทหารเรือก็มักจะพากันมาททายว่าเจ้าหนูนี้ผู้หญิงหรือผู้ชาย เป็นที่สนุกสนานทั้งคุณยายและลูกน้องที่ขายของต่างก็สนิทสนมกับพวกเรือรบที่ขึ้นมาซื้อของ คุยกันสนุก ไม่มีเกเร หรือไม่มีอันตรายอะไร”

“เรือที่จอดประจำหน้าบ้าน แล้วก็อยู่นานเลยออกไปราชการแล้วพอลบมาก็มาจอดที่ทุ่งนี้ ทุ่งหน้าบ้านผมนี่แหละ ชื่อเรือหลวงพระร่วงนะครับ ระหว่างที่จอดอยู่ก็จะมีเสียงสัญญาณแตร แตรปลุก แตรรับประทานอาหาร แตรนอน เสียงตีระฆังบอกเวลา เหล่านี้จะคุ้นเคยได้ซึมซับจากทหารเรือ และรักทหารเรือ อีกอย่างที่ชอบรองลงมาก็คือ เครื่องแบบทหารเรือนี้สวยมากครับ เนวืบลู

เรือหลวงพระร่วงที่ท่าราชวรดิฐ ภาพจาก <https://m.mgonline.com/onlinesection/detail/962000096545>

นี่เห็นแล้วแบบโอ้โฮ สวยครับ”

นอกจากนี้ทางครอบครัวทัศนารมย์ ยังมีที่ดินในละแวกกรมอุทการเรือและปลูกบ้านให้เช่า คุณอภิรักษ์ก็ได้มีโอกาสติดตามผู้ใหญ่ข้ามฟากจากฝั่งพระนครมายังฝั่งธนบุรีบริเวณกรมอุทการเรืออยู่บ่อยครั้ง

“สมัยก่อนจะไปกรมอุทการเรือก็ลงเรือแจวจากหน้าบ้านไปเข้าคลองเล็ก ๆ ตรงริมกำแพงกรมอุทการเรือแล้วขึ้นฝั่งที่สะพานไม้ที่ข้าง ๆ กรมอยู่ แล้วก็เดินข้ามไปบริเวณที่ดิน ที่กรมอุทการเรือตรงนั้นเป็นกำแพงสูงครับ มองไม่เห็นข้างใน เป็นกำแพงปูนสีเทา ๆ เก่า ๆ นะฮะ ด้านหน้ากรมอุทการเรือก็เป็นกำแพงสูงทึบเช่นเดียวกันครับ”

“สมัยคุณพ่อเฉลิม อุทการเรือมีเนื้อที่ไม่มากนักจากแม่น้ำเข้ามา รั้วกรมอุทการเรือจะติดกับทั้งที่ดินของเราและมีของคนอื่นด้วย เมื่อบริเวณกรมอุทการเรือจะมีการเวนคืนพื้นที่เพื่อขยายที่ออกไปเพื่อให้มีพื้นที่ซ่อมเรือได้มากขึ้น คุณพ่อได้มอบที่ดินส่วนหนึ่งให้กรมอุทการเรือ”

“ตอนเด็ก ๆ ที่นั่งเรือผ่านกรมอุทการเรือ ก็ชอบมองเข้าไปว่าเออวันนี้มีเรือมาซ่อมนะ มีอะไรมาซ่อม และก็ชอบเรือรบมาตั้งแต่เด็ก ๆ แล้ว เพราะเกิดมาก็ไปที่ท่าเรือเราก็เห็นเรือรบของเราแล้ว แล้วเราภูมิใจว่าคุณปู่เราเป็นทหารเรือ แต่ทราบเพียงบรรดาศักดิ์และ

อุคอนกรีต สำหรับการสร้าง - ซ่อมเรือแห่งแรกของประเทศไทย สร้างแล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๔๕๙ ในภาพเป็นการเตรียมการซ่อมทำเรือในอุแห่ง ซึ่งมีประตูกั้นพื้นที่ชั้นนอกและชั้นใน ทำให้กรมอุทการเรือสามารถบริหารงานซ่อม - สร้าง เรือรบของกองทัพเรือตอบสนองภารกิจได้หลากหลาย

ยศทหารเรือ ตำแหน่งของท่านไม่ทราบจริง ๆ”

เหลือเพียงภาพถ่ายในล็อกเกต

รอยยิ้ม ความสุข จากการปะติดปะต่อเรื่องราวจากความทรงจำ และประสบการณ์ของคุณอภิรักษ์ (หลานปู่) ทายาทรุ่นที่ใกล้ที่สุดของ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจ ปรีชา (ทัต) เจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ส่งผ่านมาถึงทีมงานกองจัดการฯ และพิพิธภัณฑวัตถุเรือหลวงฯ กำลังพลกรมอุทการเรือรุ่นปัจจุบัน ทำให้รู้สึกน้อมรำลึกถึงและภาคภูมิใจตามไปด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดาย ภาพถ่ายเอกสาร หลักฐานอื่น ๆ เกี่ยวกับท่านได้สูญหายไปกับระเบิดสมัยสงครามโลก ครั้งที่ ๒ พ.ศ.๒๔๘๘

“สงครามใกล้จะเลิกอยู่แล้ว ปี พ.ศ.๒๔๘๘ ตอนนั้น ๖ ทุ่มพอดี ผมกับคุณอา กำลังจะทำของที่จะใส่บาตรวันรุ่งขึ้น คือ ทำข้าวต้มมัด ต้มกันอยู่ถึง ๒ ยาม ก็เสียงหวิวมา ก็ในบ้านทางด้านหลังบ้านจะทำเป็นร่องสวน แล้วก็ปลุกต้นไม้อะไรต่าง ๆ เราทำหลุมหลบภัยไว้”

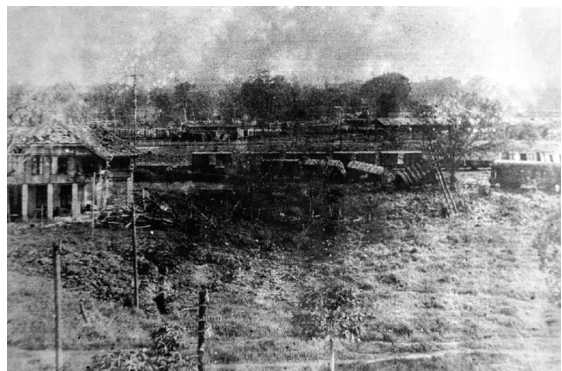
“เดือนเมษายน พ.ศ.๒๔๘๘ เครื่องบินมาทิ้งลูกระเบิดลงสถานีรถไฟบางกอกน้อย โรงพยาบาลศิริราชนี่อยู่ใกล้ ๆ กัน เครื่องบินลำที่ ๑ บินเตี้ยเห็นชัดเจน แล้วก็ผ่านไป แล้วก็พอลำที่ ๒ มีเสียงลงตึก เป็นลูกระเบิดอยู่ห่างจากตรงที่เราหลบอยู่ในหลุมหลบภัย ๑๐ เมตร โชคดีบริเวณตัวบ้านกับสวนที่เป็นหลุมหลบภัยมีรั้วกัน เพราะฉะนั้น ลูกไฟอะไรต่าง ๆ ก็ติดรั้ว ไม่เข้ามาถึงเรา แต่ติดบ้านหมด”

“ก็จะเข้าไปดับไฟกันแต่ดับไม่ไหว เพราะวันนั้นจะมีเครื่องบินขับไล่ของอเมริกา ยิงกราดปืนกลที่ถนนพระอาทิตย์ด้วย ที่สถานีรถไฟบางกอกน้อยด้วย เราก็ต้องหนี ผมกับคุณอา ๒ คนก็หอบกระเป๋ามาหนึ่งออกทางประตูหลังบ้าน หนีเข้าวัดชนะสงคราม ปล่อยบ้านทิ้งไว้เลย รุ่งขึ้นเราไปอยู่ตรงวัดบวรฯ แล้วก็เดินกลับมาดูบ้านปรากฏว่าหาบ้านไม่เจอ เพราะมันเป็นดินไปหมด...”

“ที่ศาลาพระเทศน์ ด้านหลังพื้นที่ที่คุณพ่อปลุก

บรรยากาศการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลของเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ จากเรื่องเล่าและความทรงจำของคุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ (หลานปู่) ณ โรงเรียนสายไหม (ทัสนารมย์อนุสรณ์) เมื่อวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๓

สถานีรถไฟธนบุรี (บางกอกน้อย) ถูกทิ้งระเบิดจากเครื่องบิน B-24 และ B-29 ในวันที่ ๔ และ ๕ มีนาคม พ.ศ.๒๔๘๘ รวมทั้งในวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ปีเดียวกัน ภาพจาก https://web.facebook.com/siriraj.museum/posts/303887739776362/?_rdc=1&_rdr

ร้านค้าให้คุณยายผมอยู่นั้น เราสร้างศาลาขึ้นมาและนิมนต์พระจากวัดชนะสงครามซึ่งอยู่ติดกันมาเทศน์ทุกคืน เพื่อให้ชาวบ้านในถนนพระอาทิตย์ได้มาฟังธรรม รูปของคุณปู่ คุณย่านี้จะขยายใหญ่ และตั้งอยู่ในศาลาพระเทศน์ ผมได้นำรูปนั้นมาทำล็อกเกต ทำขึ้นมาด้วยความรักและเคารพคุณปู่มาก โดยได้ทำรูปที่เป็นเครื่องแบบเต็มยศและมีเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และ

(หมายเหตุจากผู้เขียน : ถอดความจากการสัมภาษณ์คุณอภิรักษ์ ทัสนารมย์ ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ทิ้งระเบิด เป็นช่วงเวลาในความทรงจำจากประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์)

รูปอันนี้เป็นรูปถ่ายที่นำมาขยาย และได้บันทึกว่า นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปริชา (ทัต ทัสนารมย์) ต้นตระกูลทัสนารมย์ ส่วนต้นฉบับที่ขยายไว้บนศาลา พระเทศน์ได้หมดไปกับไฟสมัยสงคราม”

คุณอนันท์ ทัสนารมย์ (หลานปู่) ทายาทของนาวาเอก พระสุนทรานุกิจปริชา (ทัต ทัสนารมย์) อดีตเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ เล่าถึงภาพของคุณปู่ที่ตนได้นำมาอัดใส่ไว้ในล็อกเกตด้วยความรักยิ่ง จึงทำให้ยังมีภาพของท่านให้ทหารเรือรุ่นหลังได้เห็นในวันนี้

“นอกจากคุณปู่เราเป็นทหารเรือแล้ว อัยยาศัยของทหารเรือที่สังเกตจากที่ขึ้นท่าเรือบ้านเราเนี่ยมีอัยยาศัยมีมารยาทอะไรดี ตีมากครับ เพราะฉะนั้นรักทหารเรือมาตั้งแต่เด็ก ๆ อยากรับเป็นทหารเรือแต่ก็ไม่ได้เป็น แต่นี่มาภูมิใจมากขึ้น เมื่อได้มารู้ว่าท่านได้เป็นเจ้ากรมอุทการเรือคนแรกนี่ก็ยิ่งภูมิใจมาก และยิ่งภูมิใจจริง ๆ ยิ่งดีใจพร้อมกับหลานชาย (คุณณภุชญา ทัสนารมย์)

ว่า ท่านคงได้วางรากฐานอะไรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาในเรื่องการสร้างเรือ การซ่อมเรืออะไรต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมา ก็เป็นความภูมิใจอย่างหนึ่ง ภูมิใจอย่างยิ่งด้วย”

ประวัติ

นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปริชา นามเดิม ทัต เป็นบุตรพระอรสมพลาภิบาล (ริน)

เกิด ปีมะเส็ง

พ.ศ.๒๔๑๒ เป็นหลวงชำนาญานาวากลปลัดกรมอรสมพล

พ.ศ.๒๔๒๔ เป็นพระอรสมพลาภิบาล เจ้ากรมอรสมพล

พ.ศ.๒๔๓๓ เป็นเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑

พ.ศ.๒๔๓๖ เป็นพระสุนทรานุกิจปริชา นายเวรใหญ่กรมทหารเรือ

พ.ศ.๒๔๔๐ ตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสยุโรป

ผลงาน / งานประพันธ์

๑. โคลงเฉลิมพระเกียรติยศพระเจ้าเอกทัศ พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ ใน กลอนจารึกแต่งตั้งประทีปที่บางปะอิน

๒. วชิรญาณสุภาชิต

เสียชีวิต

๑๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๕๐ (ปีมะแม)

นามสกุลพระราชทาน

ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นลำดับที่ ๓๔๓๙ ว่า ทัสนารมย์ (DasanaAramya) ให้แก่ นาย นาวาตรี หลวงหาญหัททริปู (ไลอย) นายทหารเบี้ยบ้านาญ กระทรวงทหารเรือ บิดาชื่อพระสุนทรานุกิจ (ทัต) ปู่ชื่อพระอรสมพลาภิบาล (ริน)

ตามข้อมูลจากเว็บไซต์ “พระราชวังพญาไท”

สันนิษฐานว่า นายนาวาตรี หลวงหาญหัททริปู (ไลอย) น่าจะเป็นบุตรชายคนหนึ่ง เป็นผู้ขอพระราชทานนามสกุลในสมัยรัชกาลที่ ๖ (แต่ทั้งคุณอนันท์ และคุณณภุชญา ทายาทไม่เคยทราบเรื่องราวของ นายนาวาตรี หลวงหาญหัททริปู (ไลอย) มาก่อน และยืนยันว่าใช้นามสกุลว่า “ทัสนารมย์”)

จากการสัมภาษณ์คุณอนันท์ ทักษารมย์ (หลานปู่) ที่ทำให้เราได้ทราบถึงชีวิตส่วนตัวของท่านเจ้ากรมอุทธารเรือ ลำดับที่ ๑ มากขึ้น ทั้งด้านครอบครัว ถิ่นที่อยู่ บทบาททางสังคมที่อยู่อาศัย และความผูกพันรู้จักคุ้นเคยระหว่างสมาชิกตระกูลทักษารมย์กับทหารเรือและกรมอุทธารเรือ อีกทั้งยังได้ทราบว่า นอกจากการรับราชการในกรมทหารเรือ จนได้เลื่อนยศเป็นนาวาเอกแล้ว ท่านยังได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยให้มีโอกาสตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรปในปี พ.ศ.๒๔๔๐ อีกด้วย

เพื่อให้ได้รู้จักท่านเจ้ากรมอุทธารเรือ ลำดับที่ ๑ ในฐานะปฐมบรรพบุรุษแห่งอุทธารเรือหลวง ที่ชาวกรมอุทธารเรือได้สืบสานต่อจากท่านมายาวนานถึง ๑๓๑ ปี ในวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๖๔ นี้ ให้มากขึ้น โดยได้นำข้อมูลการสัมภาษณ์มาพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ทีมงานกองจัดการฯ ได้สืบค้นพบประวัติเบื้องต้น จากคำสำคัญ “พระอรสมพลาภิบาล (ทัต)” ทำให้ผู้เขียนได้ร้อยเรียงและพบสิ่งน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น จากการนัยยอนลำดับเหตุการณ์จากข้อมูลของช่วงเวลาในการรับพระราชทานบรรดาศักดิ์และยศทางทหาร ปีนักษัตรที่เกิดอันปรากฏบนแหวนตราสัญลักษณ์ประจำตัว คือ ปีมะเส็ง และตรวจสอบกับข้อมูลปฏิทิน ๑๐๐ ปี การค้นคว้าเปรียบเทียบกับบรรดาศักดิ์ด้วยคำสำคัญ “หลวงชำนาญนาวากล” ที่ปรากฏรายละเอียดคุณลักษณะของบุคคลที่ประกอบเป็นเค้าโครงให้เราได้เห็นเส้นทางด้านชีวิตราชการของท่าน

ภัยทางทะเลที่มาพร้อมกับการค้า

แม้ผืนแผ่นดินบนโลกจะแยกจากกันเป็นทวีปแต่ทุกทวีปยังคงถูกเชื่อมโยงเข้าหากันด้วยผืนทะเล ดินแดนสุวรรณภูมิแม้จะเป็นพื้นที่เล็ก ๆ อันห่างไกลจากทวีปยุโรป แต่ความอุดมสมบูรณ์ที่หลากหลายของแผ่นดินนี้ และจุดยุทธศาสตร์ที่ตั้งที่ติดต่อกองทะเลถึง ๒ ด้านฝั่งตะวันออกจากทะเลจีนใต้สู่มหาสมุทรแปซิฟิก และฝั่งตะวันตกจากทะเลอันดามันสู่มหาสมุทรอินเดีย ทำให้

ประเทศเล็ก ๆ นี้ น่าสนใจ

เรือของชาวตะวันตกที่สร้างด้วยเหล็ก และใช้เครื่องจักรแทนใบเรือ จึงแข็งแรงทนทาน แล่นได้เร็วไปได้ทุกทิศทาง และฤดูกาลไม่เพียงแต่สามารถพาชาวตะวันตกพากันล่องไหลสู่ตะวันออก เพื่อทำการค้าขายเจริญสัมพันธไมตรี แต่บทเรียนเรื่องสงครามฝิ่นในจีน และการเสียเอกราชของพม่า ผลักดันให้สยามในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ เริ่มจริงจังกับการเตรียมกำลังทางเรือให้พร้อมรับมือกับภัยคุกคามทางทะเล โดยทรงเกณฑ์ขุนนาง และเจ้าภาษีนายอากรให้ช่วยกันต่อเรือขึ้นใหม่จำนวนมากถึง ๒๐๐ ลำเศษ

ในจำนวนนั้น มีเรือกำปั่นขนาดใหญ่ที่ต่อแบบตะวันตกจำนวน ๑๔ ลำ ซึ่งอำนวยการสร้างโดยเจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ (พระอิสริยยศขณะนั้นของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว) และหลวงนายสิทธิ หรือ หลวงสิทธิ (บรรดาศักดิ์ขณะนั้นของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค)) ใช้เป็นเรือลาดตระเวนตามชายฝั่งของไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ในเวลานั้นสยามจะยังไม่แยกส่วนราชการทหารเป็นกองทัพบก กองทัพเรืออย่างชัดเจน แต่เมื่อมีเรือแล้วกระทั่งสร้างเรือเองได้แล้ว จำนวนมากมายกว่า ๒๐๐ ลำ จำต้องสามารถซ่อมบำรุงรักษา ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ นับเป็นบทบาทเกี่ยวข้องในด้านการรักษาอธิปไตยทางทะเลอย่างมีอรรถแยกขาด

พระอรสมพลาภิบาล ผู้อภิบาล (เรือ) กำลั้งไอน้ำ

พ.ศ. ๒๓๙๔ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ กิจการทหารเรือเริ่มแบ่งออกมาชัดเจน และแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ทหารเรือวังหน้า ขึ้นอยู่ในบังคับบัญชาของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว มีหน่วยในสังกัด ได้แก่ กรมเรือกลไฟ กรมอาสาจาม และกองทะเล (บางที่เรียก กองกะลาสี) และทหารเรือวังหลวง (หรือทหารมะรินสำหรับเรือรบ) ขึ้นอยู่ในบังคับ

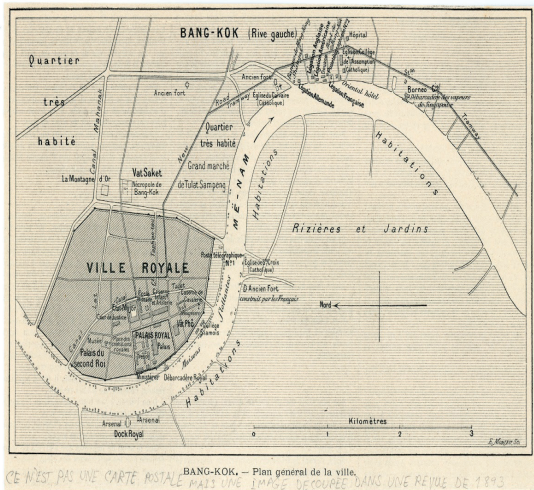
บัญชาของสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหพระกลาโหม มีหน่วยในสังกัด ได้แก่ กรมเรือกลไฟ กรมอาสาสมอญ กรมอาสาจาม ทั้งนี้บริเวณแม่น้ำเจ้าพระยามีเรือที่สามารถสร้าง และซ่อมเรือกลไฟของทางราชการ ๓ อยู่ด้วยกัน คือ

อยู่เรือใต้วัดระฆัง เป็นอยู่เรือหลวง (ปัจจุบันคือ อุทยานเรือธนบุรี กรมอุทยานเรือ)

อยู่เรือวังหน้า สร้างขึ้นเพื่อซ่อมสร้างเรือรบและเรือพระที่นั่งของวังหน้า ตั้งอยู่บริเวณโรงทหารเรือวังหน้า (ปัจจุบันคือ บริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

อยู่เรือบ้านสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในความอำนวยการของสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ตั้งอยู่บริเวณหน้าวัดอนงคาราม ถนนสมเด็จพระยา คลองสาน

พ.ศ.๒๔๐๘ ในขณะนั้นกิจการฝ่ายทหารเรือ

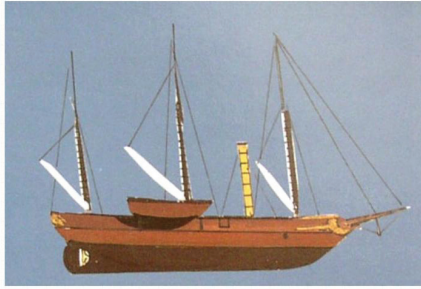
ปรากฏข้อมูลระบุถึงอยู่เรือฝั่งตรงข้ามท่าราชวรดิฐ ในแผนที่ของชาวต่างชาติ (ค.ศ.๑๘๔๓) ภาพจากอินเทอร์เน็ต

แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ ทหารเรือวังหน้า หรือทหารเรือฝ่ายพระราชวังบวร ขึ้นตรงกับกรมพระราชวังบวรสถานมงคล (กรมพระราชวังบวรวิชัยชาญ) และทหารเรือวังหลวง หรือกรมอรสมุพล ขึ้นตรงกับสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ สมุหพระกลาโหม

จากข้อมูลด้านพัฒนาการของกิจการทหารเรือ ในส่วนนี้ ประกอบกับข้อมูลที่ปรากฏหลักฐานว่า นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัด) เกิดปีมะเส็ง เป็นบุตรของพระอรสมุพลาธิบดี (รื่น) โดยปรากฏปีที่รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็นหลวงชำนาญนาวากล ปลัดกรมอรสมุพล เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๒ และเป็นพระอรสมุพลาธิบดี เจ้ากรมอรสมุพล พ.ศ. ๒๔๒๔ จาก Timeline อุตสาหกรรมและเปรียบเทียบลำดับพัฒนาการการจัดหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับกำลังทางเรือ ชื่อและที่ตั้งของหน่วยราชการที่สามารถอนุมานได้ว่า

พระอรสมุพลาธิบดี (รื่น) บิดาของนาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัด) ซึ่งมีถิ่นพำนักอยู่บริเวณวัดเครือวัลย์วรวิหาร น่าจะเป็นข้าราชการทหารในสังกัดกรมเรือกลไฟ ซึ่งปรากฏเป็นหน่วยหนึ่งในสังกัดของทั้งทหารเรือวังหน้า และทหารเรือวังหลวง ส่วนพื้นที่อยู่เรือทั้ง ๓ แห่งในเขตพื้นที่ที่สะดวกต่อการสนับสนุนทหารเรือทั้ง ๒ ส่วนราชการ ในบริเวณ ๒ ฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา โดยอยู่เรือใต้วัดระฆัง ฝั่งตรงข้ามท่าราชวรดิฐ ซึ่งปรากฏข้อมูลว่าเป็นอยู่ที่ใช้สร้าง เรือพระที่นั่งสยามอรสมุพล (อรสม=ไอน้ำ พล=กำลัง) เรือกลไฟลำแรกที่คนไทยต่อขึ้นใช้ได้เอง ลำเรือเป็นไม้ ส่วนเครื่องจักรสั่งซื้อจากอังกฤษ แล้วเสร็จเมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๓๙๘ และต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๐๘ ปรากฏชื่อเรียกทหารเรือวังหลวงอีกชื่อหนึ่งว่า กรมอรสมุพล เป็นอยู่เรือใต้วัดระฆัง เป็นอยู่ที่อยู่ใกล้กับวัดเครือวัลย์วรวิหารที่สุด สามารถเป็นไปได้ว่า พระอรสมุพลาธิบดี (รื่น) เป็นนายทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ อรสม = ไอน้ำ พล = กำลัง อภิบาล = บำรุงรักษา ณ กรมอรสมุพล นั้น

ทั้งนี้ ทัด บุตรชายของพระอรสมุพลาธิบดี (รื่น) ก็ได้เจริญรอยตามบิดาคือ การรับราชการเป็นทหาร ณ กรมอรสมุพล ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นต้นมา ทั้งนี้ปรากฏข้อมูลว่า ในปี พ.ศ.๒๔๑๒ ได้เป็นหลวงชำนาญนาวากล ปลัดกรมอรสมุพล ในช่วงต้นรัชสมัยของรัชกาลที่ ๕

เรือสยามอรสมุพล

ROYAL SIAMESE SEAT

ประเภท	เรือออร์ท (ตัวเรือไม้)
ขนาด	ความยาว ๗๕ ฟุต ความกว้าง ๒๐ ฟุต
เครื่องจักร	เครื่องจักรข้าง กาลัง ๑๕ แรงม้า
ต่อที่	อยู่ตรงข้ามท่าราชวรดิฐ
ขึ้นระวางประจำการ	พุทธศักราช ๒๓๔๘

เรือสยามอรสมุพล เรือกลไฟลำแรกที่คนไทยต่อขึ้นใช้ได้เอง ต่อตัวเรือที่ “อยู่ตรงข้ามท่าราชวรดิฐ”

ทั้งนี้ ได้ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้ที่ได้รับพระราชทานราชทินนาม “ชำนาญนาวากล” ที่ปรากฏมีหลักฐานบันทึกไว้จากตัวอย่างของ นาวาเอก พระชำนาญนาวากล ร.น. นามเดิม เนียม วัชรเสถียร (พ.ศ.๒๔๓๓ - พ.ศ.๒๕๐๕) ที่นำมาศึกษาคุณลักษณะ กล่าวคือเป็นนักเรียนทหารเรือของกระทรวงทหารเรือ ต่อมาได้รับการศึกษาด้านวิชาการ และภาคปฏิบัติของช่างกลฝ่ายเรือ (Marine Engineering) ตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยกลาสโกว์(Glasgow University) สหราชอาณาจักร) เมื่อสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรชั้น C.P.E (Certificate of Proficiency) ของมหาวิทยาลัยนั้นแล้ว ได้ฝึกหัดทำงาน Practical Training ในฝ่ายช่างกล พร้อมกับมีการศึกษาเรียนรู้ด้านนาวาสถาปัตยกรรม (Naval Architect) ด้วย

ในเวลานั้นยังไม่มีพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยศทหาร

บรรดาศักดิ์ “หลวง” เทียบชั้นได้กับข้าราชการระดับ ๕-๖ ทางทหารคือ ร้อยเอก-พันตรีหรือเรือเอก-นาวาตรี ในปี พ.ศ.๒๔๑๒ อายุของหลวงชำนาญนาวากล (ทัต) ปลัดกรมอรสมุพล น่าจะอยู่ในช่วง ๒๕ - ๓๐ ปี แม้ในสมัยนั้นจะยังไม่มีโรงเรียนนายเรือ หรือการส่งข้าราชการไปเรียนหลักสูตรนายช่างกล ณ ต่างประเทศ แต่การรับราชการในกรมอรสมุพลจนถึงช่วงอายุดังกล่าว อีกทั้งมีโอกาสได้รับการถ่ายทอดทักษะความรู้จากพระอรสมุพลาภิบาล (ริน) ผู้เป็นบิดา ย่อมทำให้มีการสะสมประสบการณ์ องค์ความรู้ในการทำงานมาจนมีความเชี่ยวชาญในด้านงานกล ทั้งด้านงานสร้างและงานซ่อมเรือสมดังราชทินนาม

อนึ่ง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ระหว่าง พ.ศ.๒๔๑๗ - พ.ศ.๒๔๓๑ ได้มีการออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับยศทหารตามอย่างตะวันตก ซึ่ง ในเวลานั้นมีเพียงยศทหารบกเท่านั้น ในห้วงเวลานั้น พ.ศ.๒๔๒๔ หลวงชำนาญนาวากล (ทัต) ได้เป็นพระอรสมุพลาภิบาล เจ้ากรมอรสมุพล จึงมียศเป็น พันเอก จนกระทั่งรัชกาลที่ ๕ ทรงโปรดให้สร้างอุโมงค์ขนาดใหญ่บริเวณอยู่เรือใต้วัดระฆังเดิม ให้สามารถรองรับการซ่อมทำเรือหลวงที่มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งมีขนาดของเรือใหญ่ขึ้นมาเป็นลำดับ โดยปรากฏในหนังสือ ๑๐๐ ปี กรมอุทการเรือ ระบุว่า “ก่อนเปิดอยู่เรือหลวงในปี พ.ศ.๒๔๓๓ กิจการฝ่ายอยู่เรือ เรียกว่า กรมอยู่เรือ มีนาย พันเอก พระอรสมุพลาภิบาล (ทัต) เป็นผู้บังคับบัญชาฝ่ายอยู่เรือ...” ซึ่งในปีเดียวกันนั้นได้มีการยกเลิกประกาศจัดการทหาร พ.ศ.๒๔๓๐ และได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดให้มีกระทรวงยุทธนาธิการ (Ministry of War and Marine) แบ่งออกเป็น ๒ กรม คือ กรมทหารบก และกรมทหารเรือ ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๓๓ และปรากฏมี “กรมอยู่” เป็นหนึ่งในส่วนราชการในสังกัดกรมทหารเรือ

หมายเหตุ : บุตรเพียงคนเดียวของนาวาเอก พระชำนาญนาวากล คือ คุณนันทา วัชรเสถียร ซึ่งต่อมาได้สมรสกับนายพล ศรีวรรณะ

พระสุนทรานุกิจปรีชา
(ทัต ทัสนารมย์)

นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต ทัสนารมย์) อดีตเจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑

ปฐมบรรพบุรุษแห่งอุเรื่อหลวง

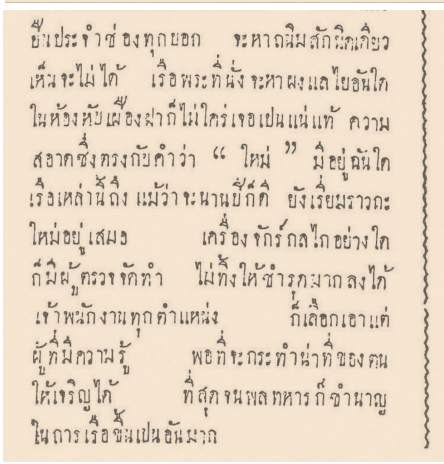
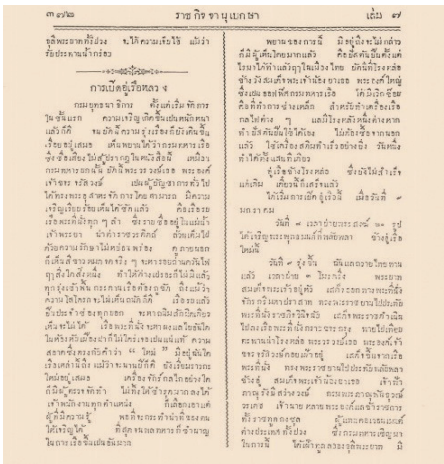
นับว่านาวาเอก พระอรสมุพลากิบาล(ทัต)เจ้ากรมอุ เป็นข้าราชการทหารที่มีความรู้ความสามารถ และได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในห้วงเวลาเปลี่ยนผ่านที่สำคัญของการจัดกำลังทางทหาร ในยุคสมัยที่สยามต้องเร่งระดมสรรพกำลังและความพร้อมให้เพียงพอต่อการปกป้องอธิปไตยของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยนั้นภัยคุกคามทางทะเลจากประเทศตะวันตก ที่รุกคืบล่าอาณานิคมประเทศเพื่อนบ้านรอบประเทศสยามอย่างไม่มีว่างเว้น อีกทั้งการสร้างกำลังพลทหารเรือโดยคนไทย โดยแท้ก็ยังไม่เกิดขึ้น มีแต่เพียงจ้างนายทหารจากยุโรปมารับราชการ ซึ่งมีข้อจำกัดบางประการ เช่น นายทหารที่จ้างมาส่วนใหญ่เป็นเพียงนายเรือสินค้า หรือนายทหารกองหนุน จึงมีความสามารถเพียงเดินเรือได้ ไม่มีความรู้ทางทหารพอในการนำฝึกซ้อมยุทธวิธีทางทะเล หรือถ่ายทอดวิชาการทหารเรือให้ทหารไทยในด้านยุทธการ จึงยังไม่มั่นคงเพียงพอที่จะวางใจได้ โดยเฉพาะบทเรียนจากวิกฤตการณ์ ร.ศ.๑๑๒ (พ.ศ.๒๔๓๖)

แต่งานด้านยุทธบริการ โดยเฉพาะด้านงานสร้างซ่อมเรือ ยังพอเห็นได้ว่าหมุดหมายแห่งการเริ่มต้นก้าวไป

ในทะเลด้วยเรือขนาดใหญ่มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๓ พร้อมทั้งความกระตือรือร้นในการพัฒนาในด้านกำลังทางเรือที่โดดเด่นในสมัยรัชกาลที่ ๔ โดยมีพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นหัวเรือใหญ่ และด้วยการที่สยามตระหนักในความสำคัญของการสร้างกำลังทางเรือเพื่อป้องกันประเทศในขณะที่ยังมีอาวุธหรือเทคโนโลยีในด้านนี้ก็ยังมิอาจทัดเทียมประเทศผู้ล่าจากทวีปยุโรป แต่ผลงานการสร้างเรือ ตลอดจนการบำรุงรักษาให้พร้อมรบในช่วงเวลานั้น สามารถฉายภาพอัตลักษณ์การทหารแบบพึ่งพาตนเองอย่างเต็มสรรพกำลังมาแต่อดีต ซึ่งในส่วนของนาวาเอก พระอรสมุพลากิบาล(ทัต)เจ้ากรมอุ นั้นนับได้ว่าทั้งชีวิตส่วนตัวและชีวิตรับราชการเติบโตมาในเส้นทางนี้อย่างแท้จริง และน่าจะด้วยความเข้มแข็งทางปัญญา และทักษะทหารเรือเป็นที่ไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา ในปี พ.ศ.๒๔๓๖ ท่านจึงได้ย้ายไปประจำกรมกลาง กรมทหารเรือ ในตำแหน่ง “นายเวรใหญ่ทหารเรือ” เป็น นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา(ทัต) และมากไปกว่านั้น เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสยุโรปด้วยเหตุผลทางการทูตเพื่อความมั่นคงของประเทศสยามที่นับเป็นกุศโลบายสำคัญของรัชกาลที่ ๕ ดังนั้นการคัดเลือกราชองครักษ์ หรือผู้ติดตามไปในพระราชกรณียกิจครั้งนี้ย่อมทรงคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถ และเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัยได้ว่าเมื่อกลับมาจากยุโรปครั้งนั้นจะต้องสามารถสร้างคุณูปการในด้านต่าง ๆ ให้แก่ประเทศสยามได้ต่อไป

การได้สืบสาวเรื่องราวจากแหล่งข้อมูลหลากหลาย นำมาร้อยเรียงให้เราได้พบกับตัวตนของ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต) เจ้ากรมอุทการเรือ ลำดับที่ ๑ ทำให้เกิดความปลื้มปิติ และภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่งว่าหนึ่งในปฐมบรรพบุรุษแห่งอุเรื่อหลวง นับได้ว่าท่านเป็นจิ๊กซอว์สำคัญชิ้นหนึ่งในห้วงเวลาที่ท้าทายอย่างยิ่งของประเทศสยาม อีกทั้งปัจจัยด้านทรัพยากรและสถานการณ์ในช่วงเวลานั้น เชื่อเหลือเกินว่าท่านต้อง

ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗ หน้าที่ ๔๒ วันที่ ๑๘ มกราคม รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๙ ๓๓๗-๓๗๓ เรื่อง "การเปิดตู้เรือหลวง" มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงแนวทางการคัดเลือกกำลังพลไว้ว่า "...เจ้าพนักงานทุกตำแหน่ง ก็เลือกเอาแต่ผู้ที่มีความรู้ พอที่จะกระทำหน้าที่ของตนให้เจริญได้ ที่สุดจนพลทหารก็ชำนาญในการเรือขึ้นเป็นอันมาก..."

ใช้สติปัญญา ความอดทน และพากเพียรเป็นอย่างมากที่จะนำกรมอยู่ ตลอดจนกรมทหารเรือ ให้ผ่านพ้นมาได้อย่างสง่างาม อีกทั้งยังเป็นผู้สร้างต้นแบบและส่งต่อวัฒนธรรมองค์กร ที่ขับเคลื่อนด้วยองค์ความรู้ การฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ มุ่งมั่น และพากเพียรด้วยหัวใจของการพึ่งพาตนเอง ที่สืบสานต่อยอดมาทุกยุคทุกสมัย และคุณค่านี้จะยังคงอยู่เหนือข้อจำกัดของเวลาและสถานที่

ครอบครัวโดยสายเลือด หรือครอบครัวในเส้นทางชีวิตการทำงาน มีส่วนที่พ้องกันอยู่คือ การเป็นผู้ส่งต่อคุณค่าทั้งมิติทางรูปธรรมและนามธรรม ผ่านเรื่องราวที่แสดงตัวตน ความเป็นเรา ความเป็นครอบครัวของเรา อีกทั้งในชีวิต ความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ล้วนเกิดขึ้นอยู่เสมอเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นธรรมดาอีกเช่นกันที่เราจะต้องเผชิญและก้าวผ่านสิ่งต่าง ๆ ด้วยความเพียร ด้วยสรรพกำลังและเกียรติภูมิ และทูล่องรอยความคิดและการกระทำล้วนจารึกไว้

จาก ๑๓๑ ปีของเรือหลวงในวันนี้ สู่กรมอุทหาเรือในวันนี้ แม้เวลา สถานที่ ความรู้ และเทคโนโลยี จะเปลี่ยน แต่ความมุ่งมั่น พากเพียร เป็นที่ประจักษ์ตลอดเส้นทาง ประวัติศาสตร์จะเป็นเครื่องย้ำเตือนให้เราเผชิญความท้าทายใหม่อย่างไม่ไร้ทิศทาง ในขณะที่อนาคตรอคอยที่จะต่อยอดสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนี้ อย่างไม่รู้จบสิ้น

ภาพของอดีตเจ้ากรมอุทหาเรือที่เรียงราย ณ ห้องประชุม ๑ กองบังคับการ กรมอุทหาเรือ จึงเสมือนตัวแทนของสายตาบรรพบุรุษที่เฝ้ามองปัจจุบันและอนาคตของกรมอุทหาเรือไปพร้อมกับเราในวันนี้เสมอ ภาพของ นาวาเอก พระสุนทรานุกิจปรีชา (ทัต) อดีตเจ้ากรมอุทหาเรือ ลำดับที่ ๑ ซึ่งผู้บังคับบัญชาพร้อมด้วยทีมงานกองจัดการฯ และส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ให้ความสำคัญ และพากเพียรค้นหาจนพบ จึงเป็นของขวัญวันสถาปนากรมอุทหาเรือ ครอบรอบปีที่ ๑๓๑ ที่เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณค่าและความหมาย